

KOLONIALISME, SEGREGATION OG APARTHEID

Om at forstå Sydafrika på baggrund af landets historie

Første del: Begivenhedshistorisk gennemgang
Anden del: Diskussion af forskellige historiesyn

Mere information:

<http://www.jakobsgaardstolten.dk> | Teaching notes | Baggrundslæsning ...

HVORFOR ER SYDAFRIKAS HISTORIE VIGTIG?

- Fascinerende mikrokosmos, der kan give svar på globale problemer i forbindelse med racisme, lukkethed, fremmedhad og konfliktløsning
- Betydning for hele det sydlige Afrika og lovende eksempel på syd-syd samarbejde
- Mulighed for succes for vestlig civilisation, modernisering og politiske menneskerettigheder i en tredje verdens region
- Vestlig konkurrence over handel, bistand, og et voksende middelklassemarked

FLERE GRUNDE TIL AT STUDERE DEN SYDAFRIKANSKE SITUATION

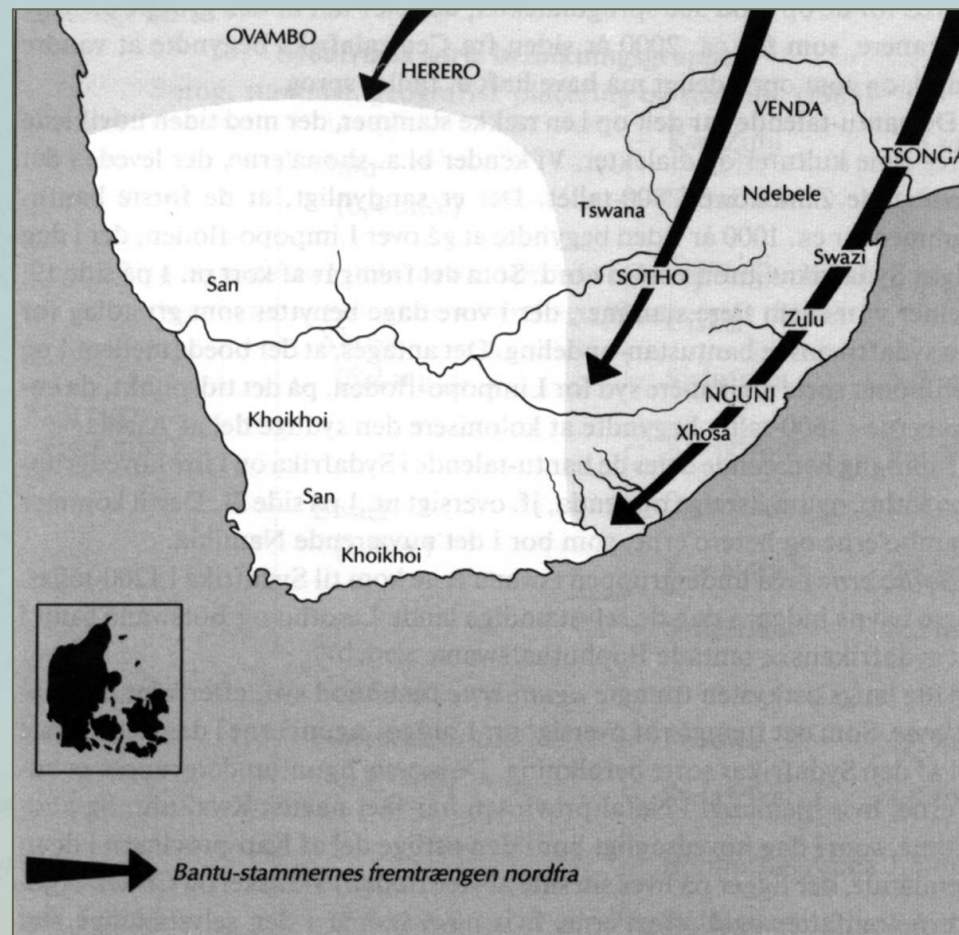
- Folket har taget sin skæbne i egne hænder gennem selv-mobiliserede folkelige bevægelser
- Afslørende for muligheder og begrænsninger for social revolution og socialisme
- Strenge til international solidaritet i Norden
- Samfundsforskere / intellektuelle havde en vigtig rolle at spille i forsøget på at helbrede en delt nation
- Konkurrencedygtige akademiske miljøer tilbyder klassiske cases for strukturelle samfundsstudier

FØRMODERNE TID: OPRINDELIGE BEFOLKNINGER

- San / buskmænd / khoisan (jæger-samlere)
 - Khoi / hottentotter / khoe-khoe (hyrder, husdyravlere)
 - Bantutalende / negride (afgrødedyrkende landmænd med jernværktøjer)
-

BANTUTALENDE GRUPPER

- Nguni
- Tsonga
- Sotho Tswana
- Venda
- Herero
- Owambo

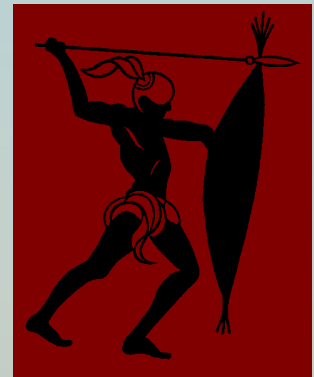
NGUNI-SAMFUND (ØSTKYSTEN)

- **Xhosa**
- **Zulu** Basuto, Ndebele, Fingo
- **Swazi**
- **Pondo**
- **Nbebele**

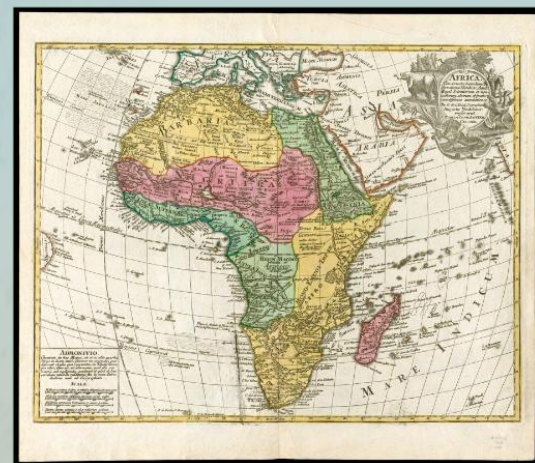
SKIFTENDE BETEGNELSER FOR DE BANTUTALENDE FOLK

- Kaffirs
 - Boys
 - Natives
 - Bantus
 - Africans
 - Blacks
- Non-Europeans
 - Non-Whites
- Sjældnere brugt:
- Negroes
 - Negroids
 - Niggers

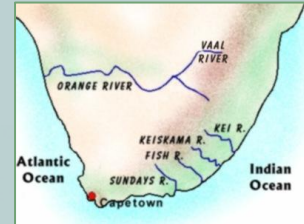
DE FØRSTE EUROPÆISKE KONTAKTER

- 1488 Bartholmeu Dias når Mossel Bay
- 1497 Vasco da Gama såret af San ved Kap
- 1510 Fransisco de Almeida drevet væk af San
- 1500-1600 mange skibbrudne optaget i stammer
- 1652 Van Riebeeck opretter VOCs forsyningsstation ved Kap
- 1658 Første sorte slaver ankommer til Cape
- 1659 Første små-krig med Khoikhoi

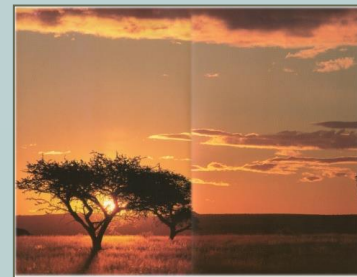

DEN TIDLIGE EUROPÆISKE EKSPANSION

- 1710 Hottentots Holland annekteret
 - 1779 Første af 9 "Kaffir Wars" over Eastern Cape
 - 1795 / 1806 / 1814 Storbritannien overtager Cape
 - 1799 / 1818 Englændere og boere driver xhosaerne tilbage over Fish River
 - 1820 Nye indvandrere kontrollerer Zuurveld
-
- 1820erne Mfecane – Zulurigetets ekspansion

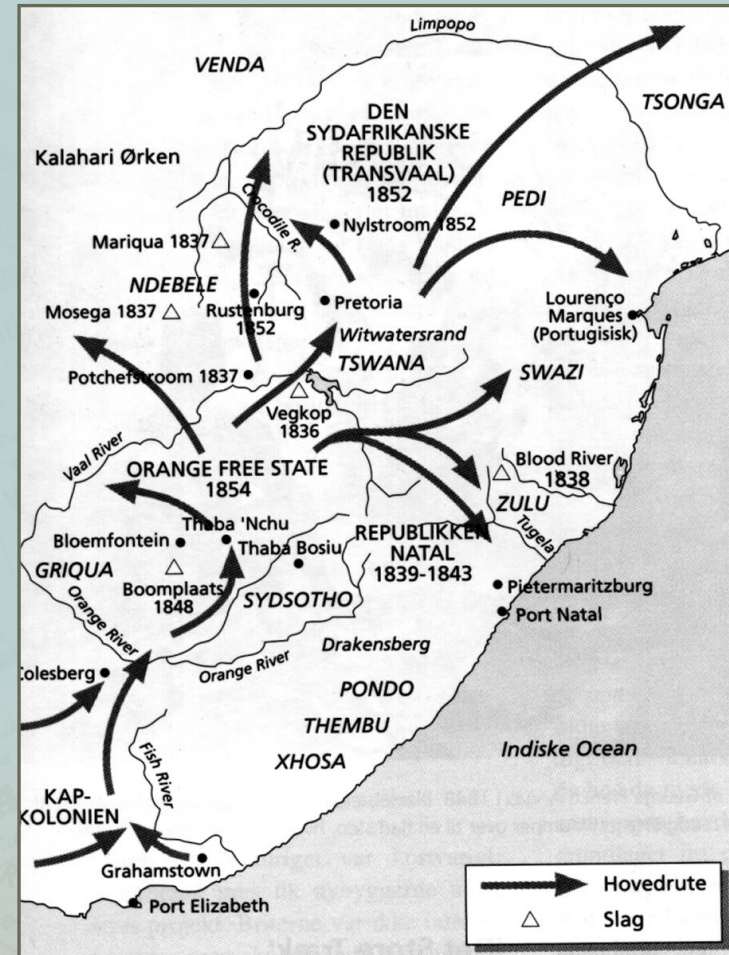
POLITISKE ÆNDRINGER I DET ENGELSKES IMPERIUM

- 1807 Slavehandel stoppet
- 1809 Paslove, kontrakter og tvangsarbejde
- 1828 Ordinance 50, formelle rettigheder, britisk lov
- 1833-1838 Slaveri forbydes
- 1834 Lovgivende forsamling i Cape Colony
- 1854 Lokalparlament, Masters and Servants Act
- 1872 Home Rule, Responsible Government, hjemmestyre

DET STORE TREKS GEOGRAFI

- 1835 - 1854

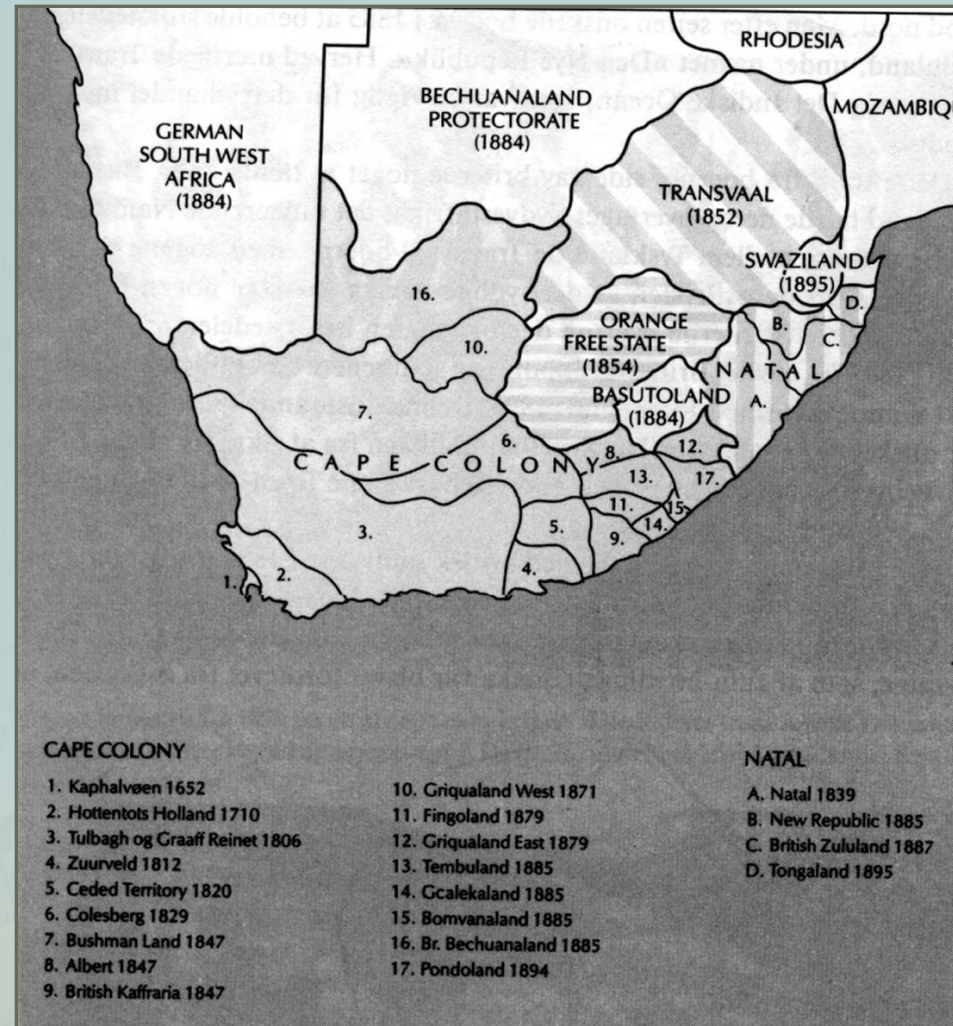

YDERLIGERE EUROPÆISKE EROBRINGER

- 1835- Det Store Trek til Natal, Oranie og Transvaal
- 1834 / 1846 British Kaffraria annekteret op til Kei River
- 1857 Indvandring af 4000 tyskere til Eastern Cape
- 1879 Anneksion af Fingoland og Griqualand
- 1885 Betchuanaland, Tembuland, Bomvanaland og Pondoland

KOLONISERINGENS GEOGRAFI

- 1652-1910

KONFLIKTEN MELLEM ENGLÆNDERE OG BOERE

- 1838/52/54 Boerrepublikker: Natalia, SAR, OFS
- 1843 Natal inkorporeret i Cape, 5000 bosættere
- 1877 Britiske angreb på Transvaal
- 1881 Første boerkrig vundet af afrikaanerne
- 1895 Det mislykkede Jameson Raid
- 1899-1901 Boerkrigen / The South African War
- Årsager til konflikt: Diamanter 1871, guld 1885, Kap-Kairo strategien, truslen fra Tyskland

POLITISK PERIODISERING AF SEGREGATIONPERIODEN

- 1910 - 1924: Engelsk alliance med boeroverklassen – Gold and Maize (Botha, Smuts)
- 1924 - 1933: NP/Labour-regering "Pact" indoptager de hvide arbejdere og boerlandbruget (Hertzog)
- 1933 - 1939: NP/SAP-partisammenslutning "Fusion", liberal indflydelse (Hertzog)
- 1939 - 1948: Allieret krigsdeltagelse stimulerer liberale tendenser (Smuts)

BEGIVENHEDER FRA SEGREGATIONPERIODEN

- 1913 Land Act
- 1918 Broederbund
- 1922 Rand Revolten
- 1924 Pact Government
- 1933 Fusion/Coalition
- 1934 Purified NP
- 1936 Hertzog Bills
- 1938 Boer festival
- 1939 Herenigde NP
- 1944 ANC Youth League
- 1946 Ghetto Law
- 1946 Black mine strike
- 1948 Election

GROVPERIODISERING AF APARTHEID

- 1948 – 1961 White baaskap
Petty apartheid
- 1961 – 1974 Separate Development
Grand apartheid, homelands
- 1974 – 1984 Stigende modsætninger
Modstanden organiseres
- 1984 – 1990 Protest og undertrykkelse
Massebevægelser og undtagelsestilstande

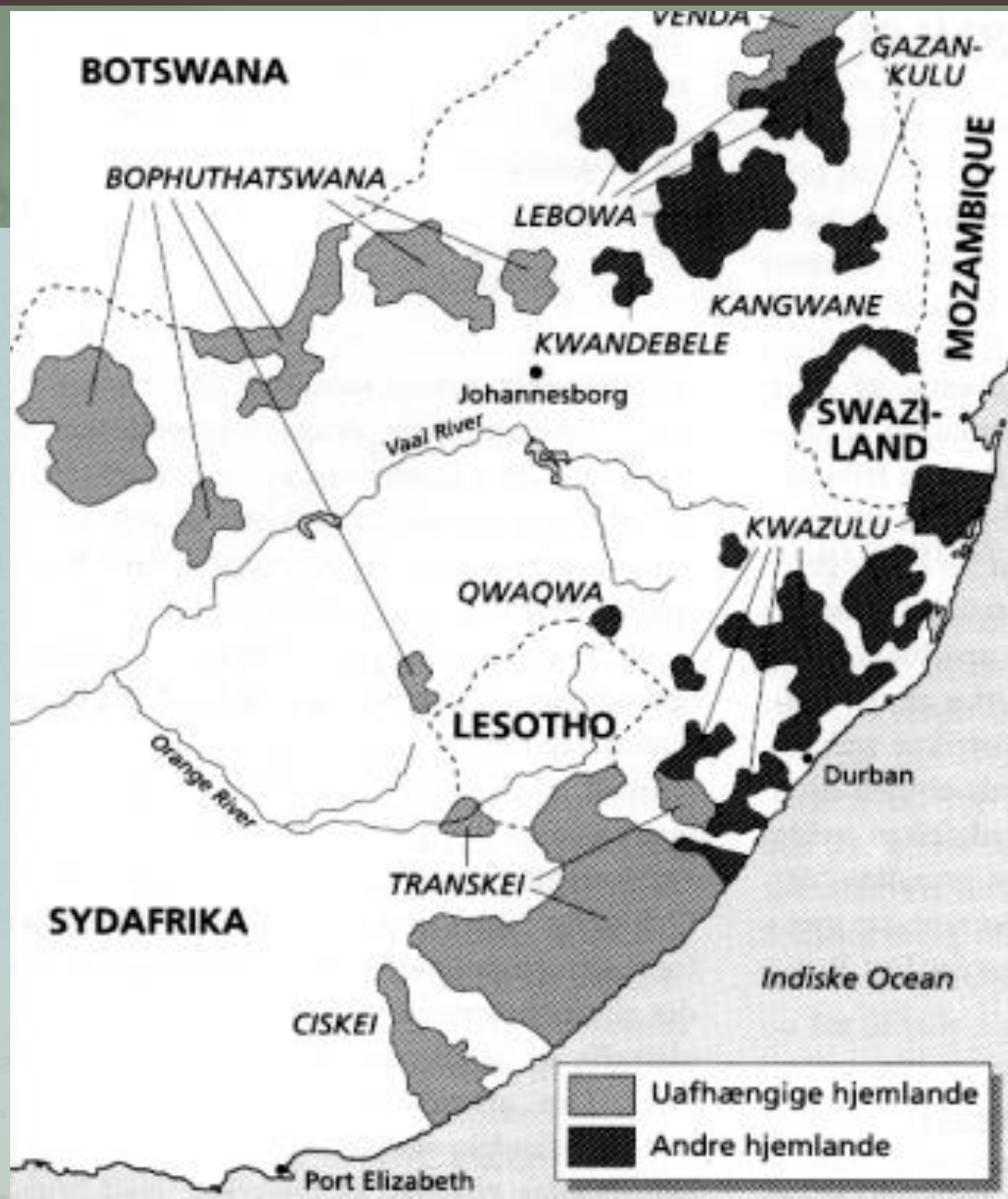
POLITISK PERIODISERING AF APARTHEIDPERIODEN

- 1948 - 1960: Nationalistpartiet gennemfører apartheid (Malan, Strijdom)
- 1960 - 1973: Boer-politistat med fascistiske træk (Verwoerd, Vorster)
- 1973 - 1987: Langsom, nødtvungen reformering (Vorster, Botha)
- 1990 - 1994: Reel nedbygning af apartheid (De Klerk)

APARTHEIDS INDHOLDSELEMENTER

- Befolkningen juridisk opdelt efter racelinjer
- Fjernelse af politiske rettigheder for sorte
- Regulering af adfærd og kommunikation
- Opbygning af undertrykkende statsstrukturer
- Bevægelses- og arbejds-kraftkontrol
- Kulturel dominans

GRAND APARTHEIDS GEOGRAFI

DEN SORTE MODSTANDSKAMPS HISTORIE

- 1652 - 1910: Periodevis væbnet kamp mod koloniseringen
- 1910 - 1942: Civil ulydighed og sporadiske klassekampe
- 1942 - 1960: Faglige- og politiske massebevægelser opbygges
- 1960 - 1973: Eksilbevægelse og sabotage
- 1973 - 1990: Faglig- og politisk massebevægelse gør landet uregerligt
- 1990 - 1994: Opbygning af "normal" politisk opposition og forhandlinger
- 1994 - : ANC-ledet samlingsregering efter valg og magtdeling
- Først efter 1976 kan modstandskampen beskrives som generelt offensiv

KOLONIALISME, SEGREGATION OG APARTHEID

Om at forstå Sydafrikas fortid

Info: <http://www.jakobsgaardstolten.dk> | Teaching notes | Baggrundslæsning for foredrag

KOLONIALISME, SEGREGATION OG APARTHEID

Om at forstå Sydafrika på baggrund af landets historie

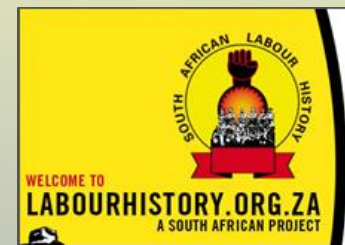
Anden del: Diskussion af forskellige historiesyn

Mere information:

<http://www.jakobsgaardstolten.dk> | Teaching notes | Baggrundslæsning for foredrag

HVORFOR DEN HISTORIOGRAFISKE VINKEL?

- Komparativ forskning afslører forskellige overordnede forståelser af, hvordan apartheid-samfundet fungerede ...
- .. og kombinerer dette med en undersøgelse af, hvordan førende samfundsforskere har deltaget i det og forsøgt at ændre det
- ... og giver mulighed for selvrefleksion omkring den intellektuelles rolle i samfundet

SKIFTENDE OPFATTELSER AF HISTORIEN

- English-imperial (imperialist, colonial)
- Settler (early nationalist, conservative)
- Afrikaner-nationalist (republican, Afrikanerdom)
- Liberal (early segregationist, progressive, Africanist)
- Progressive (popular, communist, ANC, black nationalist)
- Radical (neo-Marxist, revisionist, new school, structuralist, non-structuralist social history, feminist)
- Postmodern (post-structural, post-colonial, anti-positivist, new cultural history)
- Rainbowism (truth and reconciliation, Mandelaism)
- New Patriotism (Mbeki's African renaissance)

HVIDE (NATIONALISTISKE OG LIBERALE) HISTORISKE MYTER

- Den hvide kolonisering fandt sted på samme tid som den afrikanske indvandring i Sydafrika
- De indre dele af Sydafrika var ubefolkede
- VOC havde behandlet Khoisan folkene human
- Boerne som uskyldige ofre for blodtørstige vilde
- Cape-liberalismen gav alle lige muligheder
- De oprindelige afrikanske samfund var ikke konkurrencedygtige
- Afrikaanermentaliteten udvikles på den isolerede grænse

KLASSISKE LIBERALE HOLDNINGER

- Macmillan; Kiewiet; Walker; Frankel
- Forenende, universelle udviklingskonsekvenser
- Medfølelse, empati, personlig lykke i centrum
- Foreningsproces hen mod fælles økonomi
- Udviklingsoptimisme
- Frontierteori som forklaring på racisme
- Racisme som irrationel socialpsykologi
- Medansvar for tidligt "beskyttende" segregation
- Kun begrænsede rettigheder for afrikanere indtil de er blevet civiliseret

LIBERAL MODERNISERINGSTEORI

- Traditionelle livsformer bliver moderniserede / harmoniserede
- Aktiv, rationel deltagelse i samfundsøkonomien
- Traditionsbundne statusrelationer erstattes af upersonlige arbejdskontrakter
- Magtforhold anonymiseres
- Personlig velfærd bestemmes af egen indsats
- Finansiell og social mobilitet maksimeres på grundlag af færdigheder
- Overtro og racefordomme bliver forældede

O'DOWDS FASETEORI (BASERET PÅ ROSTOW)

Økonomisk udviklingsfase:

1. fase: Præ-take-off, uudviklet infrastruktur

2. fase: Første industrialiseringsstadium, langsom økonomisk vækst, men koncentreret kapitalkoncentration. Næppe forbedringer i levevilkår

3. fase: Andet industrialiseringsstadium. Hurtig økonomisk vækst

4. fase: Tredje industrialiseringsstadium. Langsommere økonomisk vækst, tiltagende vægt på forskning

Politisk niveau:

1. fase: Politisk ustabilitet, irrationalitet, mulighed for revolution

2. fase: Udemokratiske og autoritære regeringer sikrer stabiliteten, selvom der hersker udbredt utilfredshed

3. fase: Reformvenlige regeringer og tiltagende, om end begrænset demokratisering

4. fase: Stabil udvikling mod en moderne velfærdsstat

LIBERALE FORBEHOLD OVERFOR APARTHEID

- Colour-bar job-reservering ignorerede kvalifikationer
- Markedsprisen på arbejdskraft blev forvrænget
- Konkurrenceevne og produktivitet blev underordnet samfundsstabilitet
- Indflytningskontrol bremsede arbejdstageres mobilitet
- Ultra-lave lønninger reducerede hjemmemarkedet
- Overdimensioneret stat og lukket administrativt apparat førte til ressourcemisbrug

LIBERALES FORVENTNINGER TIL ÆNDRINGER

- Kapitalejere vil realisere deres ressourcer på en fri og rationel måde
- Stigende behov for uddannet arbejdskraft
- Kontakter mellem hvide og sorte arbejdere vil nødvendigvis blive normaliseret
- Racefordomme vil blive undergravet
- Hvides levestandard bliver truet uden liberalisering
- De hvide vil bestemme sig for økonomisk vækst

LIBERALE KONKLUSIONER

- Markedsøkonomi og raceadskillelse / apartheid er hinandens modsætninger
- Voksende konflikt mellem moderne kapitalisme og Afrikanerdom
- Farveblind kapitalisme vil ødelægge systematisk racisme

DET RADIKAL-REVISIONISTISKE SYN PÅ APARTHEID I

- Politisk mekanisme til økonomisk udnyttelse og arbejdskraftkontrol
- Fungerede lang tid som et rationelt system for de herskende klasser
- Særlig type af indre kolonialisme udnyttede de traditionelle samfund
- De hvide opretholdt deres privilegier gennem en klasseoverskridende alliance
- Formerne for raceundertrykkelse ændredes i takt med kapitalens behov

DEN RADIKALE OPFATTELSE AF STAT, KAPITAL OG HVIDE ARBEJDERE

- Job-colour-bar privilegier fra før 1900
- Mines and Works Act, adskilte jobmarkedet fra 1926
- Pagt-regeringens “Civilized Labour Policy” indoptog Labour Party under segregationperioden
- Arbejdsmarkedslovgivning: Industrial Conciliation Act favoriserede hvide arbejdere
- Job for hvide skabt af staten og korporasies
- Høj mindsteløn, “Fair Wage Clause” og “Satisfactory Labour Conditions” stillede faglærte hvide bedre
- Begunstigelse af raceadskilte virksomheder via kontrakter og toldbeskyttelse

DET RADIKALE SYN PÅ APARTHEID II

- Kapitalistisk udvikling og racediskrimination var komplementære elementer
- Afrikaanernationalismen blev skabt af boersmå-kapital, hvide farmere og hvidt arbejderaristokrati
- Engelske mineejere accepterede omfordeling gennem høje hvide lønninger for at splitte arbejderne og sikre stabilitet
- Kapitalistisk økonomisk vækst understøttede hvidt overherredømme gennem lang tid

DE INTELLEKTUELLES POST-APARTHEID ENGAGEMENT

- Fraværet af et socialistisk alternativ betød spredning af de revolutionære kræfter
- Fra kamp mod staten til støtte af nationsopbygning
- Fra non-profit idealisme til karriereprofessionalisme, konkurrenceevne og pragmatisk indflydelse
- Fra anonym, lokal tilknytning til mediesynlighed
- Skepsis overfor African Patriotism
- ANCs socialdemokratisme bliver set som en underlig blanding af ny-liberalisme og Brezhnevisme

SPØRGSMÅL TIL DISKUSION

- Er det muligt at forestille sig alternative, fundamentalt anderledes historieforløb for Sydafrika? Var der reelle alternativer?
- Hvem havde ansvaret for undertrykkelse og udbytning? Hvem havde fordel af/interesse i systemets bevarelse?
- Skal historiens aktører fordømmes, straffes eller undskylde?
- Hvad viser historieforløbet om liberal pragmatisme?
- Hvad viser forløbet om radikale / afrikanistiske perspektivers muligheder?
- Hvilke sammenligninger kan drages mellem Sydafrikas apartheid og nutidig "global apartheid"?

KOLONIALISME, SEGREGATION OG APARTHEID

Om at forstå Sydafrikas fortid

Info: <http://www.jakobsgaardstolten.dk> | Teaching notes | Baggrundslæsning for foredrag